

Program profilaktyczny

„Archipelag skarbów”

Dla uczniów klas drugich
Gimnazjum nr 1 w Myślenicach
2011/2012

SPIS TREŚCI

1. Podstawa prawna programu.....	
2. Wstęp	
3. Cele programu	
4. Unikalne cechy programu.....	
5. Adresaci programu.....	
6. Opis elementów programu.....	
7. Proponowane formy , metody pracy.....	
1. <i>Program dla młodzieży</i>	
2. <i>Spotkanie dla Rodziców.....</i>	
3. <i>Szkolenie nauczycieli.....</i>	
8. Ewaluacja.....	
Zakończenie.....	

1. PODSTAWA PRAWNA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Konwencja o Prawach Dziecka.
3. Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich.
4. Statut Gimnazjum nr 1 w Myślenicach.
5. Program Wychowawczy Gimnazjum nr 1 w Myślenicach.

2. WSTĘP

Obserwując zachowania młodzieży naszej szkoły oraz ogólne tendencje wśród nastolatków związane z zagadnieniami seksualności podjęto działania mające na celu budowanie uczciwych relacji z bliskimi rówieśnikami oraz kształtowanie świadomej postawy w zakresie inicjacji seksualnej.

Aby zrealizować postawione cele, zaplanowano następujące działania:

1. Przeprowadzenie wśród uczniów klas II ankiety rozpoznającej potrzeby uczniów w zakresie wiedzy o swojej seksualności.
2. Opracowanie i przedstawienie wyników ankiety nauczycielom i rodzicom uczniom.
3. W zależności od wyników ankiety, podjęcie działań profilaktycznych:

a) wśród uczniów:

- program profilaktyki zintegrowanej „Archipelag Skarbów” realizowany przez Fundację Homo Homini im. Karola de Foucauld (ankieta, warsztaty),
- realizacja programu na lekcjach wychowania do życia w rodzinie.

a) wśród nauczycieli:

- szkolenie Rady Pedagogicznej w ramach programu „Archipelag Skarbów” ze wskazówkami dotyczącymi szkolnej pracy profilaktycznej na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych.

c) wśród rodziców:

- spotkanie z realizatorami programu „Archipelag Skarbów” poświęcone omówieniu wyników badań uczniów oraz umiejętności rozmawiania z dorastającymi dziećmi o sprawach miłości i seksualności.

3.CELE PROGRAMU

1) Profilaktyka uzależnień:

- ograniczenie korzystania z alkoholu i narkotyków przez młodzież

2) Profilaktyka przemocy:

- ograniczenie natężenia przemocy rówieśniczej w formie fizycznej i słownej, a także przemocy o podtekście seksualnym;
- wzrost szacunku chłopców wobec dziewcząt i dziewcząt wobec samych siebie;
- ukazanie zachowań agresywnych, jako niedojrzałego sposobu radzenia sobie z emocjami.

3) Wychowanie ku miłości i odpowiedzialności za swoją seksualność:

- wzbudzenie motywacji do pracy nad własnym rozwojem w sferze budowania dojrzałych więzi;
- ukazanie postaw i działań zwiększających szanse przeżycia prawdziwej, wiernej i trwałej miłości;
- podważenie obecnych w pop-kulturze silnie szkodliwych mitów na temat miłości i seksualności.
- przeciwdziałanie skutkom seksualizacji dziewcząt, w tym zjawisku „samo-uprzedmiotowienia”

4) Profilaktyka ciąży nastolatek:

- zmotywowanie młodzieży do utrzymania postawy wstrzemięźliwości seksualnej lub powrotu do tej postawy (jeśli chodzi o młodzież po inicjacji);

5) Profilaktyka HIV/AIDS:

- poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zakażeń przenoszonych drogą płciową i skutecznych metod zapobiegania im.

6) Efekty ogólnoprofilaktyczne:

- ukazanie znaczenia asertywności i trening zachowań asertywnych;
- wzmacnianie czynników chroniących w profilaktyce (więź z rodzicami, nauczycielami, identyfikacja z własnym systemem wartości – religijnym lub świeckim).

4.UNIKATOWE CECHY PROGRAMU

Jedną z najbardziej unikalnych cech programu „Archipelag Skarbów” jest wykorzystanie w pracy z młodzieżą aktualnych wyników badań naukowych przeprowadzonych przez jego autora na młodzieży gimnazjalnej i licealnej. Dzięki temu realizatorzy programu mogą wpływać na przekonania normatywne młodych ludzi, co jest uważane za najskuteczniejszą strategię w profilaktyce młodzieżowej .

W „Archipelagu Skarbów” wszystkie elementy związane z przekazywaniem wiedzy są przygotowane w postaci atrakcyjnych, udźwiękowionych prezentacji multimedialnych. W sposób bardzo znaczący zwiększa to atrakcyjność programu i odbiór jego treści przez młodzież.

W programie „Archipelag Skarbów” ważną rolę odgrywają dwa zadania podejmowane przez samą młodzież i wykonywane w przerwie między mityngami. Jedno z zadań dotyczy konkretnej próby ćwiczenia umiejętności zdrowego radzenia sobie charakterystycznymi dla okresu dojrzewania silnymi impulsami uczuciowymi z trzech obszarów: seksualności, zauroczenia i agresji. Drugie zadanie jest związane z przygotowaniem artystycznego wkładu w Festiwal Archipelagu Skarbów, który odbywa się w trakcie drugiego mityngu. Zakres festiwalowych tematów o wymowie profilaktycznej jest z góry określony. Podjęcie przez młodzież tych zadań nawiązuje do jednej z najskuteczniejszych strategii profilaktycznych, polegających na motywowaniu do podejmowania zaangażowań i minidecyzji o charakterze prozdrowotnym.

5. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są przede wszystkim :

- Uczniowie klas II gimnazjum
- Rodzice uczniów
- Wychowawcy i nauczyciele

6. OPIS ELEMENTÓW PROGRAMU

Program dla młodzieży obejmuje układ dwóch mityngów, z których każdy trwa około 3,5 godziny zegarowej (4 godziny lekcyjne). W trakcie każdego mityngu przewidziane są dwie przerwy. Odstęp między mityngami powinien wynosić od kilku dni do dwóch tygodni. Metody aktywizujące wykorzystane w programie dostosowane są do pracy z dużą grupą – podobnie jak w innym znanym programie profilaktycznym „Noe”. W trakcie każdej części programu prowadzone są ćwiczenia aktywizujące, których uczestnicy otrzymują od realizatorów nagrody w podziękowaniu za zaangażowanie.

W trakcie pierwszego mityngu przedstawiane są elementy wiedzy o miłości w kontekście zadań rozwojowych wieku dojrzewania. Bardzo istotnym elementem pierwszego mityngu jest obrazowe przedstawienie pięknych, ale czasem groźnych sił, które budzą się we wnętrzu dojrzewającego człowieka. Pokazane są pozytywne aspekty budzących się z nową siłą impulsów seksualnych oraz emocjonalno-uczuciowych związanych z zakochaniem, a także złością i gniewem. Realizatorzy przedstawiają także groźne aspekty żywiołów seksualności, uczuciowości i agresji wskazując konkretne sposoby nauki oswojania tych sił i kierowania nimi.

W trakcie drugiego mityngu bliżej omawiane są zagadnienia związane ze współżyciem seksualnym. Wyraźnie ukazane jest zarówno piękno seksualnej bliskości, jak też i szeroki wachlarz konsekwencji wczesnych kontaktów seksualnych – od bezpośrednich konsekwencji emocjonalnych, poprzez konsekwencje związane z budowaniem przyszłych związków, aż po konsekwencje zdrowotne. Kierowana jest do młodzieży wyraźna zachęta do wstrzemięźliwości od przedmałżeńskiego współżycia seksualnego i kontaktów genitalnych. Osobną troską objęte są osoby, które w wyniku cudzego przymusu, lub też własnych decyzji, podjęły już kontakty seksualne. W sposób bardzo wyraźny przedstawiona jest wiedza na temat niekorzystnego wpływu środków psychoaktywnych na zawieranie znajomości i budowanie relacji. Ukazana jest siła presji rówieśniczej i sposoby asertywnego radzenia sobie z nią. Podjęty jest problem zachowań agresywnych i uprzedmiotawiających – szczególnie w relacjach między chłopcami i dziewczętami. Na końcu programu odbywa się Festiwal Wyspy Skarbów, który podsumowuje i umacnia treści całego programu umieszczając najaktywniejszą młodzież niejako po

stronie realizatorów. Festiwal jest elementem, w którym sama młodzież formułuje przekaz profilaktyczny skierowany do rówieśników.

W różnych momentach programu prezentowane są wybrane wyniki badań nad postawami młodzieży. Wybór wyników opiera się na kryterium profilaktycznej przydatności przekazania ich młodzieży. W większości są to te wyniki, które pokazują dojrzałość i rozsądek młodych ludzi. W ten sposób spełniona zostaje zasada, że trwałe efekty oddziaływań uzyskać można tylko z pracy na pozytywach.

Najważniejsze treści programu ilustrowane są zrównoważonymi świadectwami nieco starszych od uczestników współrealizatorów programu (zaproszeni studenci), rekrutowanych spośród najbardziej dojrzałych animatorów i członków wspólnot i organizacji młodzieżowych. Rekrutacja takich współpracowników stanowi jedno z najtrudniejszych i najbardziej czasochłonnych zadań zespołu realizatorów.

Spotkanie dla rodziców trwa 1-1,5 godziny. Może się ono odbywać zarówno przed, jak i po mityngach dla młodzieży. W trakcie spotkania prezentowany jest zakres celów programu „Archipelag Skarbów”. Omówione są wyniki badań nad młodzieżą. Komentarz prowadzącego zawiera wiele wskazówek co do sposobów włączania skutecznego przekazu profilaktycznego do codziennej pracy wychowawczej w rodzinie. Szczególny akcent położony jest na typową piętę achillesową rodziców, jaką jest nieumiejętność rozmawiania z dorastającymi dziećmi o sprawach miłości i seksualności. Spotkanie z rodzicami ma formę wykładu urozmaiconego prezentacją multimedialną oraz dialogiem z uczestnikami.

Szkolenie dla Rady Pedagogicznej trwa minimum 2 godziny, chociaż jest możliwe zamówienie dłuższego szkolenia. Jeśli jest prowadzone w krótkiej formie, ma ono charakter wykładu urozmaiconego prezentacją multimedialną oraz dialogiem z uczestnikami. W trakcie szkolenia prezentowane są cele programu „Archipelag Skarbów”, wyniki badań nad młodzieżą wraz ze wskazówkami dotyczącymi szkolnej pracy profilaktycznej, oraz wybrane aspekty wiedzy dotyczącej skutecznych strategii w profilaktyce młodzieżowej. Szkolenie to może stanowić bardzo cenny przyczynek do dostosowania szkolnego programu wychowawczego i profilaktycznego do mentalności obecnego młodego pokolenia.

Jeśli program jest realizowany jest w danej szkole po raz pierwszy główny cel szkolenia można określić jako dekonstrukcję niektórych mitów współczesnej profilaktyki oraz uwrażliwienie nauczycieli na wnioski płynące z badań ewaluacyjnych nad skutecznymi programami.

Jeśli program jest realizowany po raz kolejny, w treści szkolenia dla Rady wprowadzane są nowe, poszerzone elementy wiedzy. Prezentowana jest większa liczba praktycznych wskazówek dotyczących tego w jaki sposób wychowawcy i nauczyciele mogą przyczynić się do tworzenia optymalnej atmosfery dla skutecznego realizowania zadań wychowawczych i profilaktycznych z zakresu, którego dotyczy program „Archipelag Skarbów”.

7.PROPONOWANE FORMY, METODY. TRESCI.....

Adresat programu	Czas trwania	Metody pracy	Przekazywane treści
Młodzież	8-9 godzin lekcyjnych w układzie dwóch mityngów, (każdy trwa około 4 - 5 godzin lekcyjnych).	miniwykłady oparte na udźwiękowionej prezentacji multimedialnej, metody aktywizujące dostosowane do pracy z dużą grupą, elementy dramy, dialog z uczestnikami, osobiste świadectwa prowadzących; ćwiczenia aktywizujące	1.elementy wiedzy o miłości w kontekście zadań rozwojowych wieku dojrzewania. 2.Wyniki badań nad postawami młodzieży – obrazujące dojrzałość i rozsądek. 3.Pozytywne i trudne aspekty budzących się z nową siłą impulsów seksualnych oraz emocjonalno-uczuciowych związanych z zakochaniem, a także złością i gniewem. 4. Konkretny sposób nauki panowania nad impulsami; 5.Znaczenie trzeźwości w rozwoju (abstynencji od alkoholu i

			<p>narkotyków).</p> <p>6. Zagadnienia związane ze współżyciem seksualnym - piękno seksualnej bliskości, szeroki wachlarz konsekwencji wczesnych kontaktów seksualnych, wyraźna zachęta do wstrzemięźliwości od przedmałżeńskiego współżycia seksualnego i kontaktów genitalnych, przekaz treści dostosowanych także do osób, które, w wyniku cudzego przymusu lub też własnych decyzji, podjęły już kontakty seksualne.</p> <p>7. Wiedza na temat niekorzystnego wpływu środków psychoaktywnych na zawieranie znajomości i budowanie relacji;</p> <p>8. Siła presji rówieśniczej i sposoby asertywnego radzenia sobie z nią;</p> <p>9. Problem zachowań agresywnych i uprzedmiotawiających – szczególnie w relacjach między chłopcami i dziewczętami;.</p> <p>10. Festiwal Twórczości – podsumowanie i wzmocnienie treści całego programu - sama młodzież formułuje przekaz profilaktyczny skierowany do rówieśników.</p>
Rodzice	1-1,5 godziny zegarowej; może się odbywać zarówno przed, jak i po mityngach dla młodzieży.	wykład w oparciu o prezentację multimedialną pogadanka, dialog z rodzicami.	<p>1. Zakres celów programu „Archipelag Skarbów”.</p> <p>2. Wyniki badań nad postawami młodzieży.</p> <p>3. Informacje na temat sposobów włączania skutecznego przekazu</p>

			<p>profilaktycznego do codziennej pracy wychowawczej w rodzinie.</p> <p>4. Wskazówki dotyczące skutecznej komunikacji z nastolatkiem - jak rozmawiać z dorastającymi dziećmi o ich osobistych sprawach, w tym zagadnieniach miłości i seksualności.</p>
Nauczyciele	2 godziny zegarowe	: wykład urozmaicony prezentacją multimedialną, dialog z uczestnikami.	<p>1. Cele programu „Archipelag Skarbów.</p> <p>2. Wyniki badań nad postawami młodzieży.</p> <p>3. Wskazówki dotyczące szkolnej pracy profilaktycznej.</p> <p>4. Wybrane aspekty wiedzy dotyczące skutecznych strategii w profilaktyce młodzieżowej. Szkolenie to może stanowić bardzo cenny przyczynek do dostosowania szkolnego programu wychowawczego i profilaktycznego do mentalności obecnego młodego pokolenia.</p>

8. EWALUACJA

Ewaluacja programu profilaktycznego:

- a) obserwacja zachowań uczniów w bliskich relacjach w sytuacjach codziennych
- b) analiza zadań z poszczególnych przedmiotów, np. wypracowanie z języka polskiego, wypowiedzi uczniów na godzinach wychowawczych

ZAKOŃCZENIE

1. Autorem programu jest : dr Szymon Grzelak.
2. Program posiada rekomendację Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej (obecnie ORE).
3. Jako jeden z niewielu programów profilaktycznych został poddany wysokiej jakości badaniom ewaluacyjnym, które wykazały bardzo znaczące efekty w obszarze profilaktyki przeciwalkoholowej, przeciw-narkotykowej, profilaktyki ryzykownych zachowań seksualnych oraz zapobiegania zjawiskom przemocy i depresji wśród młodzieży.
4. Badania te wskazują, że “Archipelag Skarbów” jest aktualnie najbardziej wszechstronnym, skutecznym programem profilaktyki młodzieżowej skierowanym do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Wynika to z wykorzystania współczesnej wiedzy o skutecznych strategiach profilaktycznych, metodyki dostosowanej do wrażliwości współczesnej młodzieży i dbałości o wysoką jakość realizacji.
5. Obecnie program “Archipelag Skarbów” został włączony do pilotażu nowego Systemu standardów i rekomendacji programów profilaktycznych tworzonego przez PARPA, Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii oraz Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej.

Strona internetowa programu: www.program.archipelagskarbow.eu

Załącznik nr 1 Ankieta dotycząca sprawy miłości i dojrzewania seksualnego psychicznego i fizycznego.

Ankieta

Poniższa ankieta jest anonimowa i ma pomóc nam poznać i zrozumieć Wasze spojrzenie na niektóre sprawy życiowe, w tym na sprawy miłości i dojrzewania seksualnego psychicznego i fizycznego. Prosimy o szczerze odpowiedzi. W przypadku, gdy nie chcesz udzielić odpowiedzi, omiń pytanie i przejdź do kolejnego.

1. Czy masz świadomość konsekwencji wynikających z podjęcia wczesnej inicjacji seksualnej?

- a) tak b) nie c) nie rozumiem pytania

2. Czy Twoim zdaniem, posiadasz wystarczającą wiedzę na temat swojego dojrzewania seksualnego - fizycznego ?

- a) tak
b) nie
c) nie rozumiem pytania

3. Czy dostrzegasz związek między dojrzewaniem fizycznym a psychicznym ?

- a) tak
b) nie
c) nie rozumiem pytania

4. Kto – Twoim zdaniem – powinien z Tobą rozmawiać o dojrzewaniu człowieka? Wybierz maksymalnie trzy odpowiedzi.

- a) rodzice
b) starsza siostra / starszy brat
c) wychowawca / nauczyciel / pedagog
d) koleżanka / kolega
e) ciocia / wujek
f) pielęgniarka / lekarz
g) nikt, informacje znajduję w gazetach, telewizji, Internecie

5. Czy Twoim zdaniem, szkoła powinna zorganizować zajęcia profilaktyczne na temat dojrzewania do miłości i odpowiedzialności?

- a) tak
b) nie
c) nie mam zdania
1. Które z wymienionych zagadnień, powinny być omawiane w szkole?
- a) antykoncepcja
b) pierwszy stosunek
c) ciąża, poród
d) choroby przenoszone drogą płciową
e) molestowanie seksualne
f) inne, jakie?.....